

Dr. Craig Keener, Acts, Hotuba ya 15

Matendo 13-15

© 2024 Craig Keener na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 15, Matendo sura ya 13 hadi 15.

Katika kipindi kilichopita, tulitanguliza mahubiri ya Paulo, na hotuba yake katika sinagogi katika Antiokia ya Pisidia katika Matendo sura ya 13 .

Sasa, kwa kweli tutaangalia baadhi ya vipengele vya hotuba, tukitambulisha kwa ufupi baadhi yake. Kama katika kisa cha hotuba ya Stefano, huu utakuwa ni ufafanuzi wa maandiko unaoonyesha jinsi historia nzima ya Israeli inavyotimia na kuelekeza kwenye ujio wa Yesu. Hiyo itakuwa muhimu.

Kumbuka, katika Luka sura ya 24, Yesu anamwambia Kleopa na mtu mwingine kwenye njia ya kwenda Emau kutoka katika maandiko, akifafanua kuhusu utume wake mwenyewe. Baadaye katika Luka sura ya 24, anaeleza kwa wanafunzi wake wote kuhusu utume wake, jinsi maandiko yanavyozungumza kuhusu kifo na ufufuo wake, na utume wao wa kutangaza habari njema kwa watu wote. Na unasema, vema, ningependa ningekuwa huko.

Alikuwa akizungumzia maandiko gani? Naam, nadhani Luka hana haja ya kutuambia katika Luka sura ya 24, kwa sababu ni mwili nje kwa ajili yetu katika baadhi ya hotuba hizi katika Matendo, nini baadhi ya sampuli walikuwa na nini baadhi ya mbinu walikuwa kwamba kutuwezesha kuona Yesu katika Agano la Kale. Katika sura ya 13, mstari wa 17 hadi 19, anazungumza kuhusu miaka 450. Hiyo ni ikiwa mtu atajumlisha nambari zote bila kuruhusu kupishana.

Kihistoria, kunaweza kuwa na mwingiliano, lakini anaenda tu na maandishi. Anazungumza na watu wa maandishi ambao hawajui akiolojia na yote hayo, ambayo hangejua pia. Sura ya 13, mstari wa 27 hadi 29, wale waliomhukumu Yesu walikuwa wakitimiza maandiko kwa kufanya hivyo.

Hapa tena, tuna kitu ambacho mara nyingi tunaona kama mada katika Luka-Matendo. Unaiona tayari katika sura ya pili katika mstari wa 23, ambapo walimwua Yesu. Walitumia mikono ya watu wasiomcha Mungu, watu hawa wa Mataifa, lakini ilikuwa ni kutimiza mpango wa Mungu ambao ulikuwa umeamuliwa kimbele.

Kwa hiyo, Mungu ni mwenye enzi kuu, kwamba anaweza kufanya kazi hata kupitia kutotii kwa mwanadamu ili kufikia makusudi yake na mpango wake. Walikusudia mabaya, lakini Mungu aliyakusudia kuwa mema. Na wakati mwingine atafanya hivyo katika maisha yetu.

Watu watamaanisha mambo kwa uovu, lakini Mungu ana kusudi ambapo anaweza kufanya mambo kwa wema. Sio kama Mungu aliwaambia wafanye kitu kibaya, lakini Mungu ana njia zake za kufanya mambo kwa faida yetu ya milele, na mara nyingi hata wakati wa maisha yetu, hufanya mambo kwa wema, ingawa hatuoni kila wakati kwa wakati huo, lakini yeye ni mwaminifu. Kwa hiyo, walitimiza maandiko katika kumhukumu, hasa huenda Luka anafikiria Isaya sura ya 53, ambayo imenukuliwa nyuma katika Matendo sura ya nane.

Pia Zaburi za mwenye haki mwenye kuteseka, kama Zaburi 22 na Zaburi 69. Zaburi hizi, zimenukuliwa katika injili na katika Matendo. Katika 13:33, anataja Zaburi ya pili na mstari wa saba, ambayo inaweza kurejelewa tayari kwa sauti kutoka mbinguni katika Luka sura ya tatu.

Zaburi ya pili ya saba inasema kwamba huyu ni mwana wa Mungu. Wewe ni mwanangu leo. Nimekuzaa.

Ilikuwa ni Zaburi ya kutawazwa. Wakati fulani una amri kama hizo katika Mashariki ya Karibu ya kale kama njia ya kumsifu Mfalme wa Mungu. Naam, Wayahudi hawakumsifu Mfalme wao kama Mungu, lakini walitambua kwamba Mfalme wao alikuwa amewekwa na Mungu.

Vitabu vya Kukunjwa vya Bahari ya Chumvi vilitumia Zaburi hii kuhusu kutawazwa kwa Masihi, Mfalme mkuu ambaye mataifa yangenyenyekea kwake, ambayo ndiyo usemi kamili zaidi wa mambo tuliyo nayo katika Zaburi ya pili. Nasaba ya milele ya Daudi ilitimizwa hatimaye, hasa katika huduma ya Yesu. Katika 13:34, ananukuu Isaya 55:3, ambayo unaweza kuunganisha pamoja kwa sababu moja ni Zaburi kuhusu mwana wa Daudi.

Hii pia inahusiana na ahadi kwa Daudi. Tumaini la wakati ujao la Isaya katika Isaya 55:3 linafungamana na ahadi kwa Daudi. Haendelei kunukuu mstari wa nne, lakini mstari wa nne wa Isaya 55, ambao bila shaka Paulo angeujua, na pengine Luka angejua, na pengine baadhi ya wasikilizaji wa Luka wangekumbuka pia.

Isaya 55:4 inaendelea kuzungumza juu ya tumaini kwa Mataifa, ambao kwa kweli watatumaini hivi karibuni katika sura hii. Anaendelea katika mistari 35 hadi 37. Akizungumzia takatifu katika Isaya 55:3 inampeleka kutaja Zaburi 16:10, kulingana na kanuni ya Kiyahudi ya hermeneutical ya Bezera Shavuah, ambapo unaweza kuunganisha pamoja maandiko kulingana na neno muhimu la kawaida.

Wasikilizaji wake wangethamini hilo katika mahubiri ya sinagogi. Tayari Zaburi ya 16 imetajwa katika Matendo sura ya pili kuhusiana na ufufuo wa Yesu. Kwa hiyo, tunaona aina ya mwendelezo katika ujumbe wa kitume unaotegemea maandiko.

Zaburi ya 16 inahakikisha kwamba lengo la ahadi ya Daudi halitaharibika kamwe. Vema, ukiangalia nyuma katika sura ya pili, mistari ya 25 hadi 28, Petro anaeleza, vema, tunajua kwamba Daudi hakukufa tu, bali pia alioza. Kaburi lake liko nasi hadi leo.

Kulikuwa na makaburi machache huko Yerusalemu ambayo angalau yalifikiriwa kuwa makaburi ya haki ambayo yalijulikana katika karne ya kwanza ambayo Josephus anazungumza juu yake. Akiolojia, tuna makaburi kadhaa, lakini kwa hali yoyote, kaburi lake liko nasi hadi leo. Kila mtu alijua kwamba Daudi alikufa.

Kwa hivyo, anasema hili halimrejelei Daudi kihalisi mwenyewe, lakini hii inarejelea mzao wa Daudi, Masihi wa Daudi. Unajua, Ezeieli anaweza kuzungumza juu ya Daudi kutawala katika siku zijazo, lakini kwa lugha ya Isaya, huyu ni mwana wa Daudi, mzao wa Daudi. Na kuendelea katika 13:41, hapa ananukuu kutoka Habakuki 1:5 na kutoa onyo.

Usiwe kama wale wasiozingatia ujumbe huu. Na Habakuki 1:5 katika muktadha inazungumzia hukumu inayokuja chini ya Wakaldayo katika 1:6. Anasema katika muktadha ni hukumu inayokuja. Kwa hivyo, ukikosa kuzingatia hili, utakuwa chini ya hukumu ya Mungu.

Kwa kupendeza, Habakuki aendelea kuzungumzia jinsi mabaki waadilifu pekee watakavyovumilia na kuokoka kwa imani, Habakuki 2:4 . Hapa kanuni ilitumika kwa hukumu ya mwisho. Hanukuu Habakuki 2:4 hapa, lakini tunajua kutoka kwa barua za Paulo mwenyewe kwamba alipenda kunukuu Habakuki 2:4. Kwa hiyo, tunapata tu muhtasari wa ujumbe wake hapa. Lakini wakati Paulo anazungumza juu ya Habakuki 1:5 hapa, pengine anazingatia muktadha mkubwa zaidi.

Na katika tukio hilo, huenda alieleza zaidi muktadha huo pia. Katika mistari ya 42 na 43, tunaona kwamba watu wa Mataifa wanaomcha Mungu wanamsikia kwa furaha kwa sababu, vema, Paulo anawatangazia habari njema na ni habari njema ambayo ni habari njema kwao pia. Watu wa Mataifa wengi walipanda kwenye masinagogi kwa shauku kubwa.

Hilo lilikuwa likiendelea hata mwishoni mwa karne ya nne. John Chrysostom analalamika kuhusu hilo. Unaweza kufanya kile ambacho baadhi ya watu walikuwa wanafanya, ambao walikuwa wakihudhuria masinagogi na pia kuhudhuria kanisani, lakini alikuwa akilalamika kwa sababu baadhi ya watu walikuwa wakiongozwa na mafundisho fulani ambayo yalikuwa kinyume na mafundisho ya Kikristo.

Kwa vyovyote vile, katika 13:44, vema, una watu wengi wanaokuja. Na wiki ijayo, tukizungumza na msemu fulani, kwa sababu hawangefaa wote katika sinagogi moja au hata wote mbele ya sinagogi, lakini Luka akiwa na msemu fulani anasema kwamba kimsingi, mji mzima unaonyesha. Vema, wasemaji mashuhuri, kwa mfano, Dio

Chrysostom mwishoni mwa karne ya kwanza, mwanzoni mwa karne ya pili, walipokuja mjini, sehemu kubwa ya mji ilitoka kumsikiliza mtu huyo.

Na Paulo ametangaza ujumbe mkubwa sana. Neno lingeneza haraka kuhusu msemaji mpya kwenye sinagogi. Angetozwa kwa maneno ya Mataifa kama msemaji mkuu na mzungumzaji au mwanafalsafa mkuu kwa sababu analeta aina ya ujumbe ambao wanafalsafa wanajali.

Wakati mwingine walizungumza kuhusu masuala ya cosmological, lakini pia walizungumzia masuala ya maadili na kadhalika. Dini haikushughulika kimsingi na maadili. Ilishughulikia matambiko katika ulimwengu wa Wagiriki na Warumi.

Lakini hata hivyo, wanatoka kumsikiliza Paulo. Na Paulo mwaka 1347 anataja Isaya 49:6. Naam, mtumishi katika mazingira ya Isaya, mtumishi alikuwa Israeli katika 49:3 na nne. Inasema waziwazi kwamba lakini katika 49:5 hadi saba, ni mtu anayetekeleza utume wa mtumishi na kuteseka kwa ajili ya Israeli kama katika Isaya 52:13 hadi 53:12, kama tulivyoona nyuma katika Matendo sura ya nane.

Lakini hapa, Paulo haitumii kwa Yesu. Anajitumia mwenyewe. Hiyo inaleta maana kwa kuzingatia utume mkubwa wa mtumishi.

Mtumishi huyo alikuwa Israeli. Ilikuwa ni watu wa Mungu. Isaya 42 mistari 18 na 19, Israeli hawakutimiza utume huo.

Kwa hivyo, kuna mmoja ndani ya Israeli anayetimiza utume, lakini bado ni misheni inayofaa kwa watu wa Mungu na misheni inayofaa kwa mabaki ya haki ndani ya Israeli. Na hivyo, kama mfuasi wa Yesu, Paulo anafanya hivi. Na andiko hili kwa hakika lilirejelewa nyuma katika Matendo 1:8, ambapo habari njema itaenea hadi miisho ya dunia.

Kwa hiyo, Paulo anaweza kunukuu hili kuhusu kuwa, tumetumwa kama nuru hadi miisho ya dunia. Huo pia ni utume wa waamini leo, wa wote wanaomfuata Yesu, Mfalme halali wa Israeli na Mfalme wa mataifa. 13:48 na 49, watu wa Kiyahudi walichaguliwa tangu awali kwa ajili ya wokovu kwa sababu ya uzao wa Ibrahimu.

Hiyo ilikuwa imani ya kawaida ya Kiyahudi. Lakini hapa, Wamataifa wengi wamewekwa kwenye uzima. Hili lingeshtua kwa baadhi ya wasikilizaji wake Wayahudi.

Ilikuwa tayari imedokezwa katika Isaya 49:6 na nuru hii kwa mataifa. Lakini sasa tunao baadhi ya wasikilizaji wa Kiyahudi wa Paulo wanaomkasirikia zaidi katika hatua hii. Katika 13:50, wanawake wengi mashuhuri walipendezwa na Uyahudi.

Wakati fulani hii ilisaidia kueneza injili, kama katika Matendo 16. Na wakati mwingine iliumiza kama jumuiya ya Wayahudi ya mahali hapo ilikuwa dhidi ya mitume. Kweli, hapa, wanawake hawa mashuhuri, ni mali ya aristocracy.

Watawala wa ndani walikuwa na nguvu nyingi za kisiasa katika jamii. Kutoka kwao kulikuja decurions. Hawa walikuwa watu katika halmashauri za mitaa ambao wangeweza kudhibiti mji.

Kwa hivyo, upinzani wa wanachama wa aristocracy wa ndani unaweza kumfukuza mtu nje ya mji. Mamlaka yao yalikuwa ya kienyeji tu. Ulienda kwenye mji uliofuata, hakuna wangeweza kufanya dhidi yako, watu wa mji uliopita.

Ungelazimika tu kutoroka safu ya mamlaka yao, ambayo ndiyo Paulo na Barnaba wanapaswa kufanya. Katika 13:51 na 52, wanaendelea hadi Ikoniamu. Sasa, je, Luka angesikia mojawapo ya hadithi hizi kutoka kwa Paulo? Naam, tunajua kwamba Paulo alizungumza kuhusu Barnaba katika makanisa yake na pengine katika safari zake.

Anazungumza kuhusu Barnaba katika Wagalatia 2 na 1 Wakorintho 9 kana kwamba wasikilizaji wake katika makanisa haya ya mtaa wanapaswa kujua Barnaba alikuwa nani. Kwa hiyo, inaonekana, Paulo amewaambia watu hadithi hizi hapo awali, na bila shaka Luka angezisikia kwa muda wote aliokaa na Paulo. Katika 13:51 na 52, Ikoniamu ilikuwa kama maili 85 au kilomita 135 mashariki kwenye barabara hiyo hiyo, Via Sebast kutoka Antiokia ya Pisidia.

Mandhari yalikuwa magumu. Hakukuwa na njia nyingine ambayo ungeweza kuchukua isipokuwa barabara hii. Kwa hivyo, tunajua Paulo alichukua njia hii wakati huu.

Ilikuwa ni mwendo wa siku nne hivi na wanatikisa mavumbi miguuni mwao walipoondoka Antiokia ya Pisidia. Wakati watu wa Kiyahudi wangerudi kwenye Nchi Takatifu, au wakati mwingine walipoingia hekaluni, wangeweza kung'oa mavumbi machafu miguuni mwao. Ndio maana unao katika Luka 10 mstari wa 10 hadi 12, Yesu anasema, mkienda katika miji ya Galilaya, miji ya watu wa Mungu, na kuhubiri habari njema ya ufalme na wao hawasikii, yakung'uteni mavumbi miguuni mwenu.

Ichukulie kama ni chafu. Watendee kama vile ungewatendea Mataifa, kwa maana wanalikataa agano. Na kisha anasema, itakuwa rahisi zaidi kwa Sodoma na Gomora siku hiyo kuliko ilivyo kwa miji hii ya Galilaya.

Kwa hivyo, iwe watu ni Wayahudi au Wamataifa, unakung'uta mavumbi kutoka kwa miguu yako unapoondoka ukisema eneo hili ni chafu. Kuonyesha kisigino chako kwa mtu pia ilikuwa tusi katika Mashariki ya Kati ya kale. Na hiyo inaweza pia kuchukua jukumu katika hili.

Kwa hiyo, wanatembea kwa siku nne, wanafika Ikoniamu, na wanakisia nini? Watakuwa na upinzani huko Ikoniamu pia. Sasa tunasoma kuhusu huduma yao huko Ikoniamu, 14:1 hadi 4. Walizungumza lahaja ya Kifrigia. Vema, tena, nikiitamka jinsi walivyoitaka zamani, ilikuwa Frugia, lakini tunasema Frigia.

Lahaja ya Kifrygia, lakini pia walizungumza Kigiriki. Hiyo ingekuwa lugha yao ya pili. Paulo angeweza kutumia wakalimani ilipohitajika.

Tunapata maoni hayo kutoka 14:11 na 14. Wakati mwingine uko vizuri zaidi na wakalimani kuliko wengine. Ninajua wakati mkalimani wangu katika Kifaransa angefanya makosa, kwa kawaida ningeweza kuwakamata.

Wakati mkalimani wangu katika lugha ya Kihausa angefanya makosa, sababu nilijua kwamba walifanya makosa ni kwamba watu walikuwa wakinitazama kwa hofu. Nami ningemgeukia mkalimani wangu na kusema, ulisema nilisema nini? Na mtu aliyekuwa mstari wa mbele ambaye pia alijua Kiingereza, angezungumza na mkalimani. Wangeenda huku na huko na kusema, lo, ni neno hili, ambalo lilikuwa ni neno ambalo ama kwa Kiingereza au kwa Kihausa, lilikuwa ni neno linalosikika kama lile lingine.

Na kisha kila mtu angecheka. Kwa hiyo, walitumia wakalimani inapohitajika. Hilo si tatizo.

Wangeelewa ikiwa watu wangezungeza kwa Kigiriki, lakini lahaja ya Kifrigia ya mahali hapo, labda, vizuri, hawangeelewa. Huko Ikoniamu, waliabudu, tena, miungu ya mahali hapo kama sehemu nyingi, lakini waliabudu haswa mfalme na mungu wa kike wa Frigia, ambaye alijulikana ulimwenguni kote kama, unajua, mungu huyu mama alihusishwa haswa na Frigia, ingawa sio peke yake. Baadaye, Ikoniamu ikawa kitovu kikuu cha Ukristo huko Asia Ndogo, lakini hiyo haimaanishi kwamba walikuwa na urahisi mara ya kwanza walipokuwa wakihubiri injili huko Ikoniamu.

Katika sura ya 14 na mstari wa 5, mahakimu wa jiji wangeweza kufanya lolote lililohitajika ili kukomesha fujo. Hiyo ilimaanisha kuwapiga marufuku, si kuwaua. Hawakuweza, mahakimu wa jiji hawakuweza kuwapiga mawe.

Hiyo itakuwa hatua ya kundi la watu. Lakini waligundua baadhi ya watu ni, vema, upinzani unakuwa mkali sana. Yesu alisema, Mathayo 10:23, ingawa Luka haandiki msembo huo, lakini ni katika muktadha ambapo Luka anaandika baadhi ya nyenzo, ili Luka aweze kujua habari zake.

Yesu alisema, wanawaudhi katika mji mmoja, kimbilieni mji mwingine. Kwa hiyo, wanahubiri katika miji ya Likaonia, 14.6 na 7. Miji ya Likaonia. Ikoniamu ilikuwa kitamaduni huko Frugia, lakini waandikaji wa kale nyakati fulani walitia ndani Likaonia.

Likaonia ilikuwa na miji ya Listra na Derbe. Kwa hivyo waandishi tofauti waliainisha mipaka kwa njia tofauti. Walikimbia.

Busara wakati mwingine ni sehemu bora ya ushujaa au kwa kusema tofauti, tunahitaji kuthamini maisha yetu kuliko heshima yetu ili tuweze kuendeleza huduma yetu ikiwezekana. Paulo hakutaka kufanya hivyo huko Yerusalemu. Ilibidi awe na marafiki ambao walimhimiza kufanya hivyo.

Katika maeneo mengine, ana marafiki wanaomhimiza kufanya hivyo, lakini hapa hakuna maana. Wanaendelea. Na hivyo, anahubiri katika Listra katika sura ya 14, mstari wa nane hadi sehemu ya kwanza ya sura ya 20 .

Listra ilikuwa koloni la Kirumi sasa kwa nusu karne. Walisisitiza utamaduni wa wenyeji na kwa sababu ulikuwa wa kifahari, pia wa Kirumi. Nao walikuwa mji dada kwa Antiokia ya Pisidia, ingawa walikuwa umbali wa maili mia moja, walikuwa na uhusiano wa pekee kati yao.

Yote yalikuwa makoloni ya Warumi na hivyo walijiona kuwa wanahusiana, tofauti na miji ya Kigiriki ya eneo hilo, miji ambayo ilijiona kuwa Kigiriki zaidi, ambayo ilikuwa utamaduni mkuu, utamaduni wa mijini wa mashariki mwa Mediterania. Mahubiri ya wazi, haikuwa njia pekee ambayo waliwasilisha injili, lakini hapa hawakuonekana kuwa na miunganisho mingine mingi ya mahali hapo, kwa hivyo walianza tu kuhubiri. Lakini hii ilikuwa kitu ambacho kilikuwa kinapatikana kwao.

Wanafalsafa wasomi mara nyingi walihudumia walinzi matajiri au kutoa mihadhara kwenye kumbi, lakini wengine ambao hawakuwa wasomi sana, walihubiri sokoni tu. Kwa hivyo, wakati mwingine watu hutarajia watu kuzungumza sokoni. Mfumo wa Diochris, kwa kweli, uliwashutumu wanafalsafa ambao waliweka mihadhara yao kwa darasani.

Barua za Paulo zinaonyesha kwamba alishiriki baadhi ya aina hii ya falsafa bora. Nyakati nyingine alitumia hoja za kifalsafa na kadhalika ambazo zilijulikana kwa utamaduni wa Wagiriki na Waroma. Kwa hivyo, haitashangaza ikiwa angesema, sawa, vizuri, watu wanaweza kuhubiri katika soko hili.

Tutafanya hivyo. Lakini kulikuwa na mabishano, lakini mabishano yaliyochochewa na wapinzani yanaweza kuongeza umakini. Baadhi ya watu wamesema kwamba utangazaji wote ni utangazaji mzuri.

Ikiwa mtu anakukosoa, angalau inavutia kazi yako na watu zaidi watajua kazi yako. Sina hakika kuwa utangazaji wote ni utangazaji mzuri, lakini tunafanya bora zaidi ya kile tunachopata. Kwa hiyo, katika mistari 14 ya 9 hadi 11, Paulo anatambua kwamba mtu fulani ana imani ya kuponywa.

Anasema, anaamuru aponywe kwa jina la Yesu. Na mtu huyo akaruka juu na kupona. Ana uwezo wa kutembea.

Baadhi ya lugha anayotumia Luka hapa inahusiana sana na baadhi ya lugha ambayo Luka anatumia katika Matendo sura ya 3 kwa ajili ya mtu mlemavu huko. Katika visa vyote viwili, Mungu anafanya kazi kupitia mmoja wa wawakilishi wake. Tuna ulinganifu mwingi kati ya kile Mungu anachofanya kupitia Petro na kanisa la Yerusalemu na kile ambacho Mungu anafanya kupitia Paulo na kuhusika katika utume wa Mataifa.

Na pia inalingana na uponyaji wa mtu mlemavu nyuma katika sura ya 8, ni, ya injili ya Luka, 8 au 9. Na pia tuna lugha pengine evoking Isaya sura ya 35, ambapo katika injili ni mwonjo wa siku zijazo katika Luka sura ya 7. Lakini katika Isaya 35, inazungumza kuhusu jinsi walemavu kuchukua nafasi ya aina nyingine ya kuponya kwa furaha na kuruka kwa furaha na furaha. urejesho. Kwa hiyo hapa tena, nguvu za Mungu ambazo zitadhihirishwa kwa njia yake kuu katika siku zijazo tayari zinaingia katika historia. Tayari iko kazini.

Kweli, Waphrygians wanachukulia tofauti kidogo. Hawachukui hii kama ishara ya eskatolojia inayoingia katika historia kutoka kwa ufalme wa ahadi ya Mungu kwa watu wake. Wanaiona kwa mujibu wa hadithi ya ndani ya Phrygian.

Zeu na Herme walikuwa wamekuja katika eneo lao la Frugia, na walikuwa wamekatajiwa. Watu hawakuwa wamewaonyesha ukarimu isipokuwa mume na mke mmoja, Baucus na Philemon. Na kwa hivyo, sehemu iliyobaki ya Frigia iliharibiwa kwa mafuriko, isipokuwa kwa Baucus na Filemoni.

Kweli, watu hawa wa Likaea, ambao kwa sehemu ni wa Likea, lakini kwa sehemu utamaduni wa Frygia, wanajua utamaduni wa Frygia. Hawako karibu kufanya makosa sawa. Na watenda miujiza nyakati za kale walieleweka kuwa miungu.

Na afadhali mwonyeshe miungu ukarimu, kwa sababu kulikuwa na hadithi nyingi kuhusu kutoonyesha ukarimu kwa miungu ambapo mlipata taabu zaidi ya mafuriko haya. Kulikuwa na kesi nyingine. Demeter hakuonyeshwa ukarimu na baadhi ya watu.

Aliwaadhibu. Na bila shaka, tunajua kutoka kwa Agano la Kale, kwa maneno ya Waebrania, watu wengine waliwakaribisha malaika bila kujua, ikiwa ni Lutu, ikiwa ni Ibrahimu. Pia unayo hadithi ya apokrifa ya Kiyahudi ya Tobit na kadhalika.

Lakini hawa wanampokea kama miungu. Katika Wagalatia, Paulo anazungumza kuhusu watu wanaompokea kama malaika wa Mungu. Naam, wanataka kumwabudu.

Sasa, baadhi ya watu wamepinga dokezo hili kwa Baucus na Filemoni na Zeu na Herme katika mapokeo ya Frigia, wakisema, vema, huyu ni Ovid tu, mwandishi wa Kirumi. Lakini Ovid anaiunganisha haswa na Frygia. Ovid alikuwa anaandika nyuma katika wakati wa Augustus kabla ya hii.

Kwa kweli, nilipokuwa nikisoma Matendo kwa mara ya kwanza nikiwa Mkristo mchanga, nilijua hekaya za Kigiriki kwa sababu ya malezi yangu. Nilijua vizuri zaidi kuliko nilivyojua Biblia. Mara yangu ya kwanza kupitia kitabu cha Matendo, nilipata dokezo la Baucus na Filemoni.

Nadhani ni wazi kabisa. Hivyo ndivyo wenyeji walivyofikiri. Lakini bado walithamini sana Zeu na Herme katika eneo hili.

Na waliwaabudu pamoja katika eneo hili. Hermes alizingatiwa mjumbe wa Olympians. Pia walikuwa na Iris au Eris.

Lakini Hermes alikuwa mjumbe wa Olympians. Yeye ndiye ambaye angezungumza kwa ajili ya Zeu mwenye heshima zaidi. Katika hadithi zingine, Zeus hakuwa na heshima sana.

Alikuwa akifukuza wanawake au wavulana. Lakini tunaweza kusema kila aina ya mambo mabaya kuhusu mythology ya Kigiriki. Wanafalsafa kwa kweli walijaribu kuzunguka hilo wakati mwingine kwa kufananisha hadithi hizo na kumfanya Zeus kuwa ishara ya kitu.

Lakini kwa vyovyote vile, Hermes alikuwa mjumbe wa kimungu. Kwa hiyo, Paulo anazungumza. Wanamtambulisha na Hermes.

Na hivyo, wanamchukua Barnaba kuwa Zeu. Wanyama wa dhabihu mara nyingi walipambwa kwa vigwe kabla ya kutolewa. Na mmoja wa makuhani wa hekalu nje ya malango ya jiji aleta ng'ombe-dume mwenye taji za maua juu yake.

Na ng'ombe alikuwa ghali kweli. Kwa hivyo, hii itakuwa dhabihu kubwa. Raia wa Listra walizungumza Kilatini.

Hili lilikuwa koloni la Warumi sasa. Lakini pia ulikuwa mji wa soko kwa kanda nzima. Kwa hivyo, kulikuwa na lugha ya kienyeji.

Watu hao wangeelewa Kigiriki, lakini wangezungumza wao kwa wao katika lugha ya kienyeji. Ni kama mimi na mke wangu tunapokuwa katika nchi inayozungumza Kifaransa katika Afrika, kwa kawaida atazungumza Kifaransa na watu. Ikiwa ni eneo lake ambapo wanazungumza baadhi ya lugha za wenyeji, atakuwa akizungumza nao katika lugha hizo.

Na sijui maneno mengi sana. Lakini basi atanigeukia na kuzungumza nami kwa Kiingereza au wakati mwingine kwa Kifaransa ikiwa sio Kifaransa ngumu sana. Sura ya 14, aya ya 15 na 16.

Paulo anakataa kabisa ibada. Paulo na Barnaba wanakataa ibada. Kama vile Petro alivyosema, kwa nini unafikiri ni kwa uwezo wetu au utakatifu wetu? Matendo sura ya 3 na mstari wa 12.

Katika Matendo sura ya 28, walifikiri pia kwamba Paulo alikuwa mungu. Hakuna dalili kutoka kwa Matendo kwamba alijua juu yake wakati huo. Petro anakataa kuabudiwa katika Matendo sura ya 10 Kornelio anapoinama mbele yake.

Haya yote yanatofautiana na Simoni aliyedai kuwa uweza mkuu wa Mungu katika Matendo sura ya 8. Inatofautiana hasa na Agripa I katika Matendo 12, 22, na 23 anaposifiwa kama mungu na anakubali ibada ya kimungu na kuuawa. Vema, Paulo anajibu kwa lugha ambayo ni ya kibiblia. Hapo ndipo pengine anapata theolojia yake, sivyo? Lakini anajibu kwa maneno ambayo wakulima wa Anatolia wanaweza kuelewa.

Anazungumza juu ya Mungu anayetawala asili. Watetezi wa Kiyahudi walitumia mafundisho ya wanafalsafa kuhusu Mungu mkuu ambayo Wayahudi walihisi yanapingana na ibada ya kipagani ya sanamu. Wanafalsafa hawakukubali kila wakati.

Wengi wa wanafalsafa waliona kwamba matumizi ya sanamu ili kuelekeza heshima yako kwa mungu ilikubalika. Na mara nyingi ndivyo walivyoelewa sanamu hizo. Wayahudi hawakukubali na Paulo hakukubali.

Lakini watetezi wa Kiyahudi walitumia mafundisho ya wenyeji au mafundisho ya utamaduni wa kipagani. Walio bora zaidi katika hizo wangezitumia kujaribu kuwasilisha hoja zao. Na Wayahudi walisema kwamba Mungu alikuwa na viwango vya chini vya maadili kwa wasio Wayahudi.

Lakini hata kwa Mataifa, ibada ya sanamu haikuruhusiwa na Paulo hairuhusu. Frigia inaeleweka kuwa hii bado iko katika muktadha wa jumla wa Frigia, hata katika Likaonia, utamaduni wa Frygia ulimwagika. Kwa hiyo, eneo hili lilikuwa na rutuba.

Waliabudu hasa mungu wa kike ambaye alitoa uzazi. Na pia, wanafalsafa wa Stoiki walisema kwamba asili yenyewe inashuhudia tabia ya Mungu mkuu. Sio Wastoa pekee waliosema hivyo na Cicero alisema hivyo na wengine, lakini hasa Wastoa walihusishwa na hili na walikuwa shule maarufu zaidi ya falsafa ya kipindi hiki.

Kwa hiyo, watu wengi walijua kwamba Wastoa walisema hivyo. Watu wangewasikia wakizungumza sokoni na kadhalika. Wasikilizaji wa Luka watathamini hekima ya

Paulo na uwezo wake mwingi katika mawasiliano katika muhtasari huu mfupi wa hotuba tulio nao mwaka wa 1415-1417.

Naam, ingawa wanahubiri imani ya Mungu mmoja na ingawa umati unawapenda, mara nyingi tunasoma katika vitabu vya kale vya kihistoria kwamba makundi ya watu walibadilisha maoni yao haraka sana. Kwa kweli, hiyo wakati mwingine hutokea leo pia. Kwa hakika, katika Matendo sura ya 19, inasema kwamba wengi wa watu waliokuwa wamekusanyika pale katika umati huo hata hawakujua suala hilo lilihusu nini, na hata hawakujua kwamba lilikuwa na uhusiano wowote na Paulo.

Tunasoma kwamba nyakati nyingine kuhusu makundi ya watu wa zamani. Kuikana miungu ilionwa kuwa ya uasi, kwa hivyo wangeonekana kama wachawi. Kama si miungu na walikuwa wanasema, hakuna miungu na wanasema kwamba ili kufafanua, usituabudu, wangetokea badala yake kama wachawi au wachawi.

Lakini kinachochochea shida ni baadhi ya Wayahudi kutoka Antiokia, tena, Dada City. Hiyo ni karibu maili mia moja, umbali wa kilomita 160. Lakini Listra na Antiokia ilikuwa miji ya ndugu.

Wanakuja na kuuchochea umati na Paulo anapigwa mawe. Hiyo ndiyo ilikuwa aina ya kawaida ya jeuri ya watu wa mijini. Ilitokea mara nyingi katika nyakati za zamani.

Tunasoma juu yake tena mara nyingi katika vyanzo vya zamani. Mawe, vigae, na cobbles zilipatikana kwa urahisi katika mitaa ya kale na mara nyingi zilitumiwa kwa hili. Tiles zinaweza kung'olewa kwenye paa ili kuwarushia watu.

Hiyo ilikuwa adhabu inayofaa kwa kufuru. Lakini kama tulivyotaja awali katika kisa cha Stefano, pia ilitishwa mara nyingi dhidi ya viongozi wa watu wa Mungu na watu wa Mungu mwenyewe. Na jambo la kushangaza hapa ni kwamba Paulo anahubiri imani ya Mungu mmoja na anashutumiwa na Wayahudi wenzake.

Kuunganisha kazi, sura ya 14, mstari wa 20B hadi mstari wa 28. Wanaenda Derbe. Sasa Derbe haikuwa kwenye hii Via Sebast au Barabara kuu ya Augustus.

Derbe ilikuwa nje ya njia iliyopigwa, tunaweza kusema. Ilikuwa kama maili 60 au kilomita 95 kusini-mashariki, labda hata kwenye barabara isiyo na lami. Ilikuwa ni kama safari ya siku tatu.

Lugha ya Kigiriki, ilikuwa na lugha ya Kigiriki na labda utamaduni wa Kigiriki, lakini haikuzingatiwa hata kuwa jiji la Kigiriki au jiji la Kigiriki kwa wakati huu. Wanaenda mbali sana. Pengine haikuwa koloni ya Kirumi, Claudio Derbe, ambayo ikawa.

Lakini wanaenda tu mbali sana wawezavyo kwa sababu, unajua, umati ule wa watu waliwafuata, au watu fulani kutoka katika kundi hilo walikuwa wamewafuata maili

mia moja ili kuwafuata. Katika 14:22, ingawa, walipokuwa wakirudi katika miji ambayo wamehubiri Injili, wanahubiri Injili huko Derbe, wanarudi Listra, na kurudi Ikoniamu. Hilo ni jambo la ujasiri kufanya mahali ambapo umepigwa mawe.

Lakini makundi ya watu si, unajua, vurugu kundi inaweza kuchochewa katika muda mfupi na watu hawajui nini kinaendelea. Wanarudi baada ya hasira kupungua na pengine hawahubiri katika sinagogi katika jiji la Antiokia wakati ujao. Lakini wanarudi nyuma na huu ndio muhtasari wa ujumbe wao kwa waamini wapya, jambo ambalo waamini wapya walikuwa tayari wameshuhudia, likiwa ni mfano katika maisha ya wale waliowaletea injili.

Muhtasari wa mahubiri yao ni kwamba, kupitia dhiki nyingi, lazima tuingie ufalme wa Mungu. Kwa maneno mengine, Yesu anastahili kuteseka na bora uwe tayari kufanya hivyo, kama vile Paulo na Barnaba walivyoteseka. Watu wa Kiyahudi walitarajia kipindi cha mateso makali kabla ya kuja kwa ufalme.

Na Paulo wakati mwingine anazungumza juu ya hilo kwa njia ya jumla, sio lazima uimarishwe wa mwisho. Huenda ikawa hivyo katika 2 Wathesalonike 2. Lakini kama vile Warumi 8:22, anazungumza jinsi ambavyo kwa sasa uumbaji unaugua na kuteseka kwa utungu wa kuzaa. Wayahudi walisema juu ya kipindi hicho cha mwisho kuwa utungu wa kuzaliwa kwa Masihi na enzi ya Kimasihi, utungu wa kuzaa, Paulo asema, wa uumbaji mpya.

Kwa hivyo wakati mwingine kuna mateso kabla ya kuwa na kitulizo na furaha. Ingawa katika kitabu cha Matendo, kwa hakika, kulikuwa na watu ambao walikuwa tayari kufurahi hata katika mateso yao. Tertullian, kwa kweli Wakristo wengine wa mapema huhifadhi msemu kama huu kutoka kwa Yesu, kutoka kwa mapokeo ya mdomo.

Lakini pia wanaweka wazee katika makanisa ya mahali. Wazee walitawala na kuhukumu katika miji na vijiji. Wazee pia wangeweza kuwa na nafasi katika masinagogi, ingawa kwa ujumla walijaza ofisi ya kidini huko badala ya aina ya ofisi ambayo wangekuwa nayo katika vijiji.

Pengine kungekuwa na wazee kadhaa kwa kawaida kwa masinagogi na wangeweza kutenda kama mabaraza badala ya kama watu binafsi. Jina kwa ujumla lilitaka heshima. Ikiwa mtu yeyote angekuwa mzee, kutoka tu kuwa mtu mzee, angeheshimiwa.

Kama hukuwa mtu mzima na ulikuwa katika nafasi ya uongozi, kama katika 1 Timotheo 4, Timotheo anahimizwa asiruhusu mtu yeyote kuudharau ujana wake, lakini kukumbuka wakati wazee walipomwekea mikono na kuteuliwa kuwa kiongozi. Lakini kwa kawaida nafasi hiyo ilienda kwa watu wakubwa au watu ambao kwa hakika walikuwa mastaa. Katika Mashariki ya Kigiriki, kulikuwa na ushawishi mwingi uliotolewa kwa gerosia.

Hizi zilikuwa klabu zilizoundwa na wazee. Na kwa kweli, huko Aleksandria, jumuiya ya Wayahudi ilitawaliwa na wazee. Kwa hivyo, wanawateua, ingawa ni hivi majuzi tu kwamba watu hawa wamekuja kumwamini Yesu, wanapaswa kuwa na mtu fulani, wanapaswa kuwa na aina fulani ya muundo ili kufanya jambo lifanye kazi na kulifanya jambo hilo kuwa hai.

1424 na 1425, Atalia, ambapo wanakwenda baada ya Perga. Atalia ilikuwa bandari kuu ya Pamfilia kwenye mdomo wa Cataractes. Na pengine ndipo walipoingia.

Ni mahali waziwazi wanapotoka. Katika 14:26 hadi 14:28, kumbuka Uyahudi wa Diaspora uliendeleza Uyahudi. Waliomba msamaha, walitaka watu wawe na sura nzuri ya Uyahudi.

Waliwakaribisha waongofu, lakini hawakuwa na vuguvugu la misheni la pamoja. Kwa hiyo, hili lilikuwa jambo la pekee ambalo Paulo na Barnaba walikuwa wakifanya. Lakini jumuiya za sinagogi ziliendelea kuwasiliana kupitia wasafiri walioripoti habari hizo.

Katika kesi hii, wanarudi na wanaripoti kwa msingi wao wa nyumbani. Watafanya hivyo zaidi ya mara moja. Kwa hiyo, Antiokia ni msingi wao wa nyumbani.

Ni msingi ambao una huruma zaidi kwa utume wa Mataifa kuliko Yerusalemu ingekuwa. Na pia ni karibu na eneo la Aegean ambapo watakuwa wakihudumu kuliko hapo. Katika sura ya 15, hata hivyo, tunakutana na utata kwa sababu baadhi ya watu wanakuja Antiokia na watu hawa wanawaambia wale wa Antiokia kwamba ni lazima kutahiriwa ili kuokolewa.

Sasa hiyo ni kali zaidi kuliko yale tunayopata watu wanasema huko Galatia. Huko Galatia, kimsingi, inaonekana kuwa katika barua ya Paulo kwa Wagalatia, pengine ikirejea Galatia ya Kusini, pengine eneo ambalo Paulo alihudumu katika Matendo 13, vema, naam, sehemu kubwa ya Matendo 13 na Matendo 14. Vema, Matendo 14.

Kwa kawaida, katika Galatia, wanachoonekana kuwa walikuwa wakisema ni kwamba unapaswa kutahiriwa ili uwe mwadilifu kabisa, kuwa sehemu ya watu wa Mungu, kuwa sehemu ya agano, kuwa watoto wa Ibrahimu. Watu wengi wa Kiyahudi waliamini kwamba unahitaji kuwa mtu wa Mataifa mwenye haki. Kama ungekuwa Mmataifa mwenye haki, ungeokolewa.

Ikiwa ulishika tu aina za msingi za amri ambazo Mungu alimpa Nuhu, usile chakula chenye damu ndani yake, usifanye uasherati, usiue watu, na usiabudu sanamu. Ukifanya baadhi ya mambo ya msingi kama hayo, utaokolewa. Lakini kulikuwa na Wayahudi wagumu zaidi, wahafidhina zaidi ambao walisema unapaswa kuwa mwongofu kwa Uyahudi.

Na Wakristo hawa wa Kiyahudi wanaonekana kuelezea mtazamo huu wa kihafidhina zaidi, angalau katika hatua hii. Hata hivyo, hakuna mtu katika jumuiya ya Kiyahudi aliyeamini kwamba Wasio Wayahudi wangukuwa sehemu ya Israeli, sehemu ya watu wa agano, bila kutahiriwa. Naam, hili litakuwa suala kwa sababu kumbuka wamekuwa wakiwafikia Mataifa huko Antiokia kwa muda mrefu, lakini hawajawatahiri.

Wamekuwa tu wakiwakaribisha jinsi sinagogi lingewakaribisha, lakini wamekuwa wakiwatendea kama waamini wenzao katika Yesu. Naam, sasa kuna suala. Je, hawa waamini wenzetu wa Yesu wanahitaji kutahiriwa kwa ghafula? Na hilo litakuwa suala.

Paulo hataji, samahani, Luka hamtaji Tito, ambaye ametajwa mara nyingi katika barua za Paulo. Alitaja kwamba Paulo alimchukua Tito pamoja naye hadi Yerusalemu walipokuwa wakijaribu kusuluhisha mzozo huo. Huenda Tito alitoka Antiokia, lakini Tito pia anaweza kuwa alitoka misheni huko Galatia kwa sababu Wagalatia wanaonekana kujua yeye ni nani tayari.

Labda huyo au aliandamana na Paulo kutoka Antiokia. Kwa hali yoyote, yeye ni mtu anayejulikana kwao. Na baadhi ya watu huko Yerusalemu watataka hata kumtahiri Tito.

Hilo litakuwa suala kubwa. Na tutaliangalia hilo kwa undani zaidi katika Matendo sura ya 15. Kwa hiyo, unajua, Paulo ni kiongozi mwenye ufasaha sana.

Yeye na Barnaba wamepata uzoefu mkubwa miongoni mwa Mataifa. Wameona ishara na maajabu. Kwa hiyo, Barnaba na Paulo wanatumwa kama wawakilishi wa kanisa la Antiokia.

Tito huenda pamoja nao na labda wengine. Kweli, ndio, wengine huenda nao pia. Na wako njiani kuelekea Yerusalemu.

Wanasimama mahali pengine na wanazungumza juu ya matendo makuu ambayo Mungu amefanya kati ya Mataifa. Na kila mtu anafurahi. Kila mtu anasherehekea kazi ya Mungu.

Lakini sasa wanakuja Yerusalemu ambapo kitovu cha sehemu ya kihafidhina zaidi ya vuguvugu la Kikristo iko. Na wakati mwingine tunayo hii leo, unajua, wale ambao wametumwa kwa watu wengine wanaona kwamba Mungu anafanya kazi kwa njia nyingi tofauti. Lakini wakati mwingine wale ambao wanajua tu usemi wao wa kitamaduni wa ndani wa harakati ya Kikristo hutathmini kila kitu kupitia usemi wao wa ndani.

Sasa, wakati mwingine usemi wako wa ndani unaweza kuwa sahihi zaidi kuliko wa mtu mwingine. Lakini wakati mwingine kuna njia tofauti za kufanya mambo. Ufalme wa Mungu si kula na kunywa, Paulo anasema katika Warumi 14, 17.

Inahusu haki, amani, na furaha katika Roho Mtakatifu. Mtu mmoja aona siku moja kuwa bora kuliko nyingine, na mwingine aona siku zote kuwa sawa. Lakini kuna mambo fulani ambayo ni ya kati na ndiyo yanayotufanya kuwa ndugu.

Na tunaweza kuheshimiana katika masuala mengine. Tunaweza kutofautiana katika baadhi ya masuala ya pili. Ni sawa.

Tunaweza kufanya kazi pamoja. Lakini hapa, mitume na wazee, sura ya 15 na mstari wa 2, makanisa kama masinagogi yalitawaliwa na wazee wa mahali. Mitume, kwa hiyo, wangepanya kazi pamoja nao kwa sababu mitume walikuwa na jukumu la kuvuka eneo.

Kanisa la Yerusalemu lilikuwa kitovu chao, lakini kanisa la Yerusalemu lenyewe lilikuwa na wazee. Masinagogi yaliwaheshimu wajumbe kutoka kwa wakuu wa hekalu na nchi yao. Waumini wa Yuda katika Yesu pia walikuwa na hadhi maalum.

Watu mahali pengine walitaka kusikia kanisa la Yerusalemu lingesema nini. Hiyo ilikuwa muhimu kwa kudumisha umoja wa kanisa, lakini pia hiyo ilikuwa ni aina ya kama kulikuwa na makao makuu, ndivyo ilivyokuwa. Antiokia inaweza kuwa kitovu cha misheni ya Mataifa, lakini Yerusalemu ilikuwa kitovu cha kanisa hadi 70 wakati Yerusalemu ilipoharibiwa.

Kwa hiyo, mistari 15 ya 3 na 4. Baadhi ya Mafarisayo walikuwa wanazungumza. Wanazungumza katika mstari wa 5, lakini katika mstari wa 3 na 4, kinachofaa ni kwamba Paulo na Barnaba wanazungumza juu ya miujiza hii yote kati ya watu wa Mataifa, lakini Mafarisayo wengi waliamini kuwa ishara hazikutosha ikiwa zinapingana na tafsiri ya jadi. Ufafanuzi wa kimapokeo na mapokeo ya Mafarisayo yalichukua nafasi ya kwanza.

Sasa, Mafarisayo Wakristo wanaweza kuwa wazi zaidi kwa ishara. Namaanisha, tayari wanajua Roho anamiminwa. Mungu anafanya miujiza, lakini itakuja kuwa suala.

Na Mafarisayo waliinua malalamiko yao katika mstari wa 5. Na inaeleweka kwamba hii ingetokea. Wanatimiza aina ya jukumu la Mafarisayo katika injili ya Luka sasa, lakini inaeleweka kuwa ingetokea. Kumbuka Agripa wa Kwanza, alikufa katika Matendo sura ya 12.

Alikuwa Yudea tu kuanzia 41 hadi 44. Hakuwa huko kwa muda mrefu hivyo, lakini kuwa na mfalme wa Kiyahudi ambaye kwa kiasi fulani alitokana na nasaba ya

Wahasmonean, kutoka kwa Wamakabayo, kumeamsha utaifa. Na unaweza kuiona katika Josephus pia.

Pia unaiona wakati unapofika kwenye Matendo 21. Pia ilisababishwa na utawala mbaya wa Kirumi baadaye, ambao ulileta tofauti kubwa na utawala wa Agripa I ambao ulikuwa unaunga mkono Wayahudi sana, na kuunga mkono Wayahudi. Kwa hivyo utaifa wa kihafidhina umekuwa ukiongezeka.

Mara nyingi tunaona mambo kama haya katika tamaduni zetu leo. Mara nyingi huwa tunaona watu wakiitikia, wakielekea upande mmoja au mwingine, au kutengwa kwa sababu ya aina fulani za masuala ya kitamaduni. Na mara nyingi kanisa huathiriwa na hilo.

Utakuwa na Wakristo katika miduara ya kitamaduni ya kihafidhina ambao wataisitiza kwamba hii ndiyo njia sahihi ya kufanya hivyo. Wakristo katika duru za kitamaduni zisizo za kihafidhina ambao watakuwa na msimamo kuwa hii ndiyo njia ya kufanya hivyo. Na wakati mwingine hiyo huleta migongano, hasa tunapoleta Wakristo kutoka utamaduni mmoja katika mazungumzo na Wakristo katika utamaduni mwingine.

Kweli inabidi tusikilizane. Na ndivyo ilivyotokea kwa baraza hili. Lakini watu walizungumza mawazo yao.

Waliuliza nini kinaendelea. Kwa hiyo, kati ya Mafarisayo, kulikuwa na shule mbili za mawazo. Kulikuwa na Washami na Wahileli.

Sasa Wahileli walikuwa wakarimu zaidi kwa Wamataifa, lakini wakawa wanatawala, hasa baada ya 70. Kabla ya 70, Washami walikuwa wanatawala zaidi. Na pengine miongoni mwa Mafarisayo, kulikuwa na watu wengi zaidi ambao, ninamaanisha, ukishika sheria, hiyo ni nzuri.

Wangeweza kumheshimu James. Lakini ikiwa wanafikiri kwamba unadharau sheria, na katika suala la ushirika na watu wa mataifa mengine, hawangependezwa na hilo. Sasa kozi hiyo ilidharauliwa kwa namna ya kuwa kinyume na Mataifa kwa wale waliozungumza kwa ajili ya vita dhidi ya Rumi.

Hiyo ilikuwa aina ya kudharauliwa baada ya kile kilichotokea na kushindwa kwa vita dhidi ya Roma. Lakini Mafarisayo waliheshimiwa kwa ajili ya uchamungu wao, kwa ajili ya ujuzi wa Torati, na pengine walikuwa na cheo cha juu katika kanisa la Yerusalemu, ambalo tunalifahamu kutoka sura ya 21. Wengi wa watu huko walishika sheria.

Hii ilikuwa sehemu ya utamaduni wao. Huu ulikuwa ushuhuda mzuri ndani ya tamaduni zao kwa sababu hata watu ambao hawakushika sheria pia waliwaheshimu

watu waliofanya hivyo. Jibu la Petro kwa pingamizi katika sura ya 15, mstari wa 6 hadi 11 .

Hii hutusaidia na baadhi ya mifano ya utatuzi wa migogoro pia. Tunajua kwamba Paulo alisihi kesi yake, hasa mbele ya mitume, Wagalatia sura ya 2, lakini pengine hakuongoza katika shughuli hii ya hadhara katika Matendo sura ya 15, kwa sababu hiyo ingekuwa, yeye hakuwa yeye aliyeaminiwa. Kwa hiyo, anazungumza kuhusu ishara na maajabu, lakini Petro, ambaye anajulikana katika jumuiya ya eneo hilo, anazungumza.

Vikundi vingine vya Kiyahudi pia vilikuwa na kikao cha jumla ambapo unakuwa na watu wote pamoja na kisha pia baraza la viongozi linajitenga na hilo. Qumran, ulikuwa na makuhani, wazee, na watu. Mitume hawakutawala bila wazee.

Kwa hiyo, mna mitume na wazee pamoja. Walijihusisha katika mijadala mikali, kama vile walimu wa Kiyahudi walivyofanya katika shule zao, lakini walitafuta kupata mwafaka. Miongoni mwa marabi wa Kiyahudi, maoni ya wengi daima yalibeba siku.

Kwa hiyo, marabi hata walisimulia hadithi, viongozi wa marabi hata walisimulia hadithi. Pengine jambo hili lisingeendelea vizuri sana katika kanisa la Yerusalemu, na pengine lingebadili mawazo fulani, lakini viongozi wa marabi walisimulia hadithi hii ya marabi wawili waliokuwa wakijadiliana na rabi mmoja akawasadikisha marabi wengi, hayo yalikuwa maoni ya wengi wa marabi. Na kisha kuna sauti kutoka mbinguni ambayo inasema rabi mwingine ni sahihi.

Na wahenga walitawala, vizuri, hapana, hata sauti kutoka mbinguni haiwezi kupindua maoni ya wengi wa marabi. Kwa hivyo, kufikia maoni ya wengi ilikuwa muhimu sana katika duru za Kiyahudi, angalau kati ya duru za Mafarisayo, na wangelazimika kufuata maoni ya wengi. Ikiwa katika kizazi kingine, maoni ya wengi yalitokea kuwa tofauti ingawa, basi unaweza kubadilika.

Lakini katika mstari wa 22, walikuwa wakitafuta kupata maafikiano. Katikati ya haya, jibu la Yakobo, 1512 hadi 21, James aliheshimiwa sana ndani. Na Yakobo anazungumza katika mstari wa 13 hadi 16.

Tunajua pia kutoka kwa barua ya Paulo kwa Wagalatia kwamba Yakobo aliheshimiwa kati ya jumuiya ya kihafidhina. Kwa hiyo, yeye ndiye anayeweza kuwa daraja. Katika maneno ya kale, kwa kweli, kukata rufaa kwa mtu ambaye angeheshimiwa zaidi na upande mwingine ilionekana kuwa mkakati mzuri wa balagha.

Kwa hivyo, haishangazi kwamba Luka anatumia wakati kwenye hii. Lakini katika mistari 15 ya 13 hadi 16, Yakobo anena juu ya Mungu kuita kutoka kwa mataifa ya watu kwa ajili ya jina lake. Naam, katika Agano la Kale, kwa kawaida jina hilo linatumika kwa Israeli.

Yakobo anaitumia hapa kwa Wakristo wa Mataifa pia. Na anaegemeza hoja yake kwenye kitabu cha Amosi, anachokitaja katika mstari wa 17. Anazungumza kuhusu Hema la Daudi kutoka kwa Amosi 9 na mstari wa 11.

Kuna maoni mbalimbali kuhusu hilo, Hema la Daudi ni nini. Tamaduni moja ya kufasiriwa ni kwamba hilo larejezea kurudishwa kwa namna bora ya hekalu, ambako kungekuwa na ibada kama ilivyokuwa katika hekalu katika siku za Daudi, 1 Mambo ya Nyakati 25, ibada iliyoongozwa na roho ya kinabii. Vema, hakika ninaamini katika ibada iliyoongozwa na roho.

Mimi ni wote kwa ajili hiyo. Lakini nadhani pengine maana katika kifungu hiki ni ya jumla zaidi kuliko hiyo kwa sababu hasemi juu ya kurejeshwa kwa hekalu la Daudi. Anazungumza juu ya kurejeshwa kwa hema ya Daudi.

Na pengine katika Amosi 9, nadhani hii inahusu nyumba ya Daudi, ambayo ilikuwa imeanguka katika hali mbaya kama hiyo. Ni kama vile Isaya katika kizazi kile kile anachozungumza kuhusu kisiki kutoka kwenye mzizi wa Yese. Nyumba ya Daudi ilikuwa imekatiliwa mbali na kutawala, lakini ingerudishwa.

Nyumba ya Daudi ingerudishwa. Kwa hiyo, nadhani inachozungumzia tu ni kujengwa upya ni kuzungumza juu ya kuinuliwa kwa Masihi baada ya ukoo wa Daudi kukatiliwa mbali. Hili linatumika kimasiya pia katika Vitabu vya Bahari ya Chumvi.

Vema, maoni yoyote unayochukua juu ya hilo, ni wazi urejesho unahusishwa na ufalme wa Yesu, na kile ambacho Yesu anafanya. Sura ya 15, mistari ya 17 na 18, Amosi 9, na mstari wa 12 zinazungumza kuhusu mabaki ya Edomu. Lakini kwa kubadilisha tahajia kidogo, uliyo nayo katika tafsiri ya Kiyunani ya Agano la Kale, inatoka kwa mabaki ya Edomu hadi kwa mabaki ya Adamu.

Na kwa hivyo, Yakobo, kuna Wagiriki waliopo, Wagiriki waliopo, na pia hii inawahusisha Wagiriki. Kwa hiyo, huenda Yakobo anatumia Septuagint hii, lakini hata kama hakuwa akitumia Septuagint, Luka anatumia tu toleo la Kigiriki kwa sababu hilo ndilo linalopatikana kwa Luka na ndivyo wasikilizaji wake wangeelewa. Katika muktadha, katika ulinganifu, tunaona kwamba mabaki ya Edomu pia yameunganishwa na mataifa hivyo Edomu ni mfano tu wa mataifa.

Na kwa hivyo hapa tunayo mataifa haya, mabaki ya wanadamu, mabaki ya Edomu, ambao wanaitwa kwa jina lake. Lugha ambayo inaweza kutumika katika kuwa sehemu ya watu wa Mungu. Sasa unaona jambo kama hilo kwa uwazi zaidi katika Isaya sura ya 19.

Pia unaona kitu kama hicho katika Sefania na Zekaria, lakini hasa katika Isaya 19, ambapo Ashuru na Misri pia zitakuwa sehemu ya watu wa Mungu. Na nadhani

inachozungumzia ni kile tunachokiona katika Agano Jipya, ambapo unaweza kuwafanya watu wa mataifa mengine kupandikizwa katika watu wa Mungu, wakapandikizwa katika agano kwa njia ya imani na kumfuata mfalme wa Kiyahudi, Yesu Masihi. Kwa hiyo, anachopendekeza ni, tazama, hatuamini katika ushirika wa mezani na watu wa Mataifa ambao si wasafi, lakini hatuhitaji kuwahitaji kutoa zaka ya chakula chao.

Si kila mtu anafanya hivyo. Lakini hebu tunahitaji tu kutoka kwao mambo ya msingi ambayo watu wengi wa Kiyahudi wanahitaji kwa Wamataifa waadilifu. Si lazima kutahiriwa.

Si lazima wawe wageuzwa-imani ili tuwe na ushirika wa mezani nao. Kuwa sehemu ya watu wa Mungu, vema, suala hilo halitatatuliwa siku hiyo, lakini wanaweza kufikia mwafaka juu ya jambo lingine. Paulo angesema wanakuwa sehemu ya watu wa Mungu.

Tunaona hilo katika barua zake. Huenda baadhi ya Mafarisayo waliokuwepo Yerusalemu hawangekubaliana na hilo. Lakini kuna maafikiano ambayo wanaweza kufikia ambayo yanahusu kanuni za kiroho za kanisa, jinsi wanavyoishi pamoja.

Ibada ya sanamu, uasherati, damu, na nyama, vilikuwa aina ya vitu ambavyo watu wa mataifa walipaswa kujiepusha navyo. Hizi zilikuwa sehemu za sheria za Noachide. Haya ni mambo ambayo katika Mambo ya Walawi 17 na 18 yanahitajika kwa mgeni katika nchi.

Naam, huko Antiokia hawako katika nchi, bali wanakaa ugenini kati ya watu wa Mungu. Kwa hiyo, msimamo wa Kiyahudi wa upole ulikuwa ni Wamataifa wowote wenye haki kuwa na sehemu katika ulimwengu ujao. Hapa walichoweza kutatua ni suala la ushirika wa mezani.

Na hata Mafarisayo waliokuwa wakali zaidi walipaswa kushirikiana na watu wengi waliokuwa wapole zaidi. Na hawakujaribu kubatilisha maoni ya wengi. Kwa hiyo, kanisa la Yerusalemu linakuja kwenye mwafaka.

Inaweza isiwe kwa kauli moja, lakini ni makubaliano. Na kwa hivyo, wanatoa amri, 15:22 hadi 35. Katika 15:22, vyuo vya marabi vya baadaye, maoni ya wengi yalitawala.

Kweli, hapa maelewano ya sehemu yaliamuru makubaliano. Na maelewano haya yanapendelea kanisa la Antiokia. Si lazima kuwatahiri watu wa Mataifa wao, jambo ambalo ni zuri sana kwa sababu walipunguza kanisa lao kidogo, pengine, hasa washiriki wanaume.

Lakini kwa vyovyote vile, 15:23, wanatuma barua yenye maudhui ya barua. Angalia jinsi walivyoanza. Barua hii ni baadhi ya Kigiriki bora katika Agano Jipya.

Yakobo angekuwa na baadhi ya Wayahudi wa Kigiriki bora zaidi huko wakimfanyia kazi ya kujenga kitu ambacho kingevutia sana, na kuonyesha heshima kubwa zaidi kwa Wakristo wa Mataifa kwa kutumia Kigiriki bora zaidi iwezekanavyo. Wanaanza kwa kuwaita watu wa mataifa mengine ambao wanamwamini Yesu, kaka na dada. Hiyo ni muhimu.

Salamu wanazotoa, ndizo salamu za kawaida ambazo zilitumiwa katika barua nyingi za kale, kinyume na neema na amani ambayo Paulo anatumia. Ningeingia kwa undani zaidi ikiwa ningezungumza juu ya barua za Paulo, lakini ni baraka iliyo wazi zaidi, ikichanganya pamoja baadhi ya vipengele vya Kiyahudi. Lakini salamu zilikuwa za kawaida, na kisha ni barua ya mviringo.

Inapaswa kunakiliwa na kusambazwa na wajumbe wake, wajumbe wa kanisa la Yerusalemu kwa maeneo haya mbalimbali, hadi mikoa ya Shamu na Kilikia, ambayo, tena, ilikuwa jimbo la kawaida. Hii ingejulikana sana. Huenda Luka aliweza kutaja hili kutoka katika kumbukumbu za watu bila kuwa na hata nakala ya barua.

15:28, wanamalizia barua kwa kusema, ilionekana kuwa nzuri kwetu. Naam, inaweza pia kutafsiriwa, au mara nyingi ilimaanisha katika amri za kale, amri za Kigiriki, zitatuliwe. Katika amri za Kigiriki, hii ilitumiwa mara nyingi baada ya kura katika makusanyiko ya raia.

Kwa hiyo, hii ni kweli habari njema kwa kanisa la Antiokia, na habari zake njema kwa utume wa Mataifa. Lakini mara baada ya kazi hii bora ya Mungu kuandaa maafikiano katika kanisa la Yerusalemu, baada ya umoja huu, ambao pengine haukuchukua muda mrefu sana, lakini inatosha kwa Luka kueleza jambo hilo, hivi ndivyo kanisa lilihitimisha katika tukio hili. Tutaona katika Matendo 21, kwamba Yakobo na baadhi ya viongozi, bado walikubaliana nalo, lakini si kila mtu katika kanisa la Yerusalemu alivyofanya jinsi kanisa lilivyo zidi kuwa wahafidhina.

Lakini mara tu baada ya kuona umoja huu, tutaona mgawanyiko. Na mgawanyiko huo utagusa katikati kabisa ya ushirikiano wa huduma katika Matendo sura ya 15, mstari wa 36 hadi 41, ambao tutazungumzia wakati ujao.

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 15, Matendo sura ya 13 hadi 15.